

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Edukacja aksjologiczna w kształceniu akademickim studentów kierunków pedagogiczno-artystycznych

Author: Jadwiga Uchyla-Zroski

Citation style: Uchyla-Zroski Jadwiga. (2014). Edukacja aksjologiczna w kształceniu akademickim studentów kierunków pedagogiczno-artystycznych. "Studia Artystyczne" (2014, nr 1, s. 87-95).

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Edukacja aksjologiczna w kształceniu akademickim studentów kierunków pedagogiczno- -artystycznych

Wprowadzenie w problematykę

Wartości to nadal ważny i aktualny problem edukacji akademickiej. Najczęściej występują one jako system norm określających poczynania nauczycieli akademickich, studentów, władz uczelni, administracji, pracowników sektora gospodarczego. Wszystkie te „ogniwa” uczelni stanowią społeczność akademicką. W niniejszych rozważaniach skupię się na funkcjach i znaczeniu wartości w pedagogice i edukacji artystycznej w szkole wyższej.

Jak mówi Kazimierz Denek, „Badania systemu wartości mają wielorakie aspekty teoretyczne i mogą służyć rozmaitym celom praktycznym. Szczególnie duże znaczenie zdają się mieć poszukiwania naukowe dotyczące wartości odczuwalnych i uznawanych w kręgach młodzieży akademickiej”¹. Rola wartości w życiu studentów stawia przed edukacją akademicką konieczność objęcia ich również „edukacją aksjologiczną” – ukierunkowaną na wartości. Bez względu na kierunek i profil kształcenia każdy student, każda osoba w ogóle, wymaga stałego obcowania z systemem wartości.

Powstało wiele teoretycznych ujęć istoty wartości, ich funkcji oraz miejsca w życiu studenta. Głównie teorie subiektywistyczne akcentują zmienność wartości, której podlegają wraz z przemianami kulturowymi, społecznymi, gospodarczymi, rozwojowymi człowieka. Z jednej strony jawią się jako coś, co pierwotne i trudne do zdefiniowania, z drugiej – są też przedmiotem potencjalnego dążenia jednostki do tego, co zaspokaja jej potrzeby, co cenne, godne wysiłku, osiągnięcia, co jest zgodne z naturą ludzką, czego jednostka chce, co dostarcza zadowolenia, przyjemności, co jest jej celem².

Definicja wartości zawsze ujmowana jest z perspektywy dyscypliny, jaką prezentuje badacz. W zależności od dziedziny naukowej, w ramach której są rozpatrywane, wartości zyskują różne znaczenia. Pojęcie to weszło do języka wielu dziedzin, począwszy od filozofii przez nauki o człowieku, po ekonomię i nauki formalne³,

toteż wiele jest naukowych ujęć definiujących wartości, wyznaczających ich kategorie, klasyfikację, porządek, klaryfikację i hierarchię.

Wartości są przedmiotem dwóch przeciwstawnych teorii: obiektywistycznej i subiektywistycznej. Według teorii obiektywistycznej są one autonomiczne i zewnętrzne w stosunku do wypowiedzianych o nich ocen, traktowane są jako właściwość przedmiotów istniejąca niezależnie od ocen ludzkich. W teoriach subiektywistycznych z kolei wartości jawią się jako ukonstytuowane przez człowieka w zależności od jego potrzeb, pragnień i dążeń. Zdaniem Janusza Homplewicza, „Wartością jest wszystko to, co dla człowieka przedstawia się jako cenne, w co chce angażować swe wysiłki i wolę. To dążenie ku wartościom kształtuje człowieka, jest też w stanie przesądzić o jego wewnętrznym rozwoju, o jego przeżyciach, działaniach i całej postawie życiowej”⁴.

Edukacja akademicka nacechowana aksjologią najtrafniej wyraża wielostronny, kulturowy i pedagogiczny proces, a także syntezę wyników „całozyciowego” formowania się młodego człowieka⁵. Jak podkreślają badacze, wartości są obecne w procesach ewolucyjnego poznawania, występują jako wielorakie dobra i idee, stanowią w życiu ludzi realność i perspektywę ich podmiotowych wyborów, służą do osiągania zamierzonych celów i sensu życia, wartości wpływają także, by ich rozumienie ciągle było aktywne⁶.

W kontekście niniejszych rozważań wartości zmuszają młodzież akademicką do dokonywania stałych wyborów, formułowania obiektywnej samooceny, wzmożonej aktywności na wielu płaszczyznach działań. Wartości od studentów wymagają ich rozumienia, gdyż są obecne podczas pokonywania trudów kształcenia, zdobywania, poszerzania i utrwalania wiedzy, aktywnej obecności w życiu akademickim.

Współczesna trudna sytuacja na rynku pracy oraz problemy zarobkowe rodziców zmuszają wielu studentów do konstruktywnego myślenia o swej przyszłości oraz do krytycznej oceny zdobywanego (zdobytego) w uczelni zawodu, jakości kształcenia, nabytych umiejętności praktycznych, pedagogicznych w kontekście kompetencji przydatnych w późniejszym, dorosłym życiu. Umiejętność dokonywania przez studenta przemyślanych, trafnych i mądrych wyborów staje się wartością istotną i niezastąpioną. Wartości pomagają również studentom przeżywać radości edukacyjne, ale i trudne życiowo chwile, uczą kształtować pozytywne myślenie, zaradność, wiarę we własne siły. „Dlatego trzeba uczynić wszystko, żeby wartości mogły być rozpoznawane, rozumiane, akceptowane i respektowane szczególnie przez dorastającą młodzież akademicką”⁷. Wartości to kluczowy problem edukacji, gdyż stanowią one dla całej

społeczności akademickiej źródło inspiracji, dyrektyw, także ustalony system norm i zachowań.

Stefan Kunowski i Józef Półturzycki zauważają, że wykształcenie w dobie edukacji ustawicznej staje się nie tylko podstawą, lecz także stałą wartością. „Uznanie i propagowanie wartości absolutnych stanowi istotną podstawę kierunkowej orientacji procesów wychowania i kształcenia”⁸. Wartości „nie istnieją jako byty »same w sobie«, jako idee czy też byty ogólne, powstają one w złożonej sytuacji, którą nazywamy sytuacją aksjologiczną”⁹. Uświadomienie sobie przez studentów różnych sposobów istnienia wartości może im pomóc w lepszym ich rozumieniu i stosowaniu w życiu. Wartości głównie mogą uzewnętrzniać się w sytuacjach (procesach) edukacyjnych, wychowawczych, uspołeczniających, czyli we wszystkich działaniach studenta związanych z jego pobytem w uczelni. Sytuacje aksjologiczne powstają w zależności od rodzaju działań studenta, miejsca pobytu w kampusie uczelnianym, sytuacji i okoliczności, nastawienia do problemu, wyznaczonych sobie priorytetów i celów działań. Do sytuacji aksjologicznych zaliczamy postępowanie studenta według priorytetów wartości uznawanych a realizowanych przez działania indywidualne i zbiorowe, np. w grupie wykładowej i ćwiczeniowej, związane z zachowaniem dyscypliny artystycznej w zespole muzycznym, chóralnym, sali ćwiczeń gry na instrumencie, podczas pobytu w bibliotece, czytelnicy, w dziekanacie, akademiku, na stołówce czy w klubie.

Dla edukacji i nauk o niej elementarne znaczenie mają wartości poznawcze i uniwersalne. Te pierwsze sterują bowiem samodzielnym, niezależnym myśleniem w edukacji akademickiej, prowadzonych dyskusjach i polemikach, podejmowanych badaniach naukowo-artystycznych czy naukowych.

Zalicza się do nich między innymi: odkrywczość, twórczość, nowość, prawdziwość, wolność, odpowiedzialność, podmiotowość edukacji, dialog, spotkanie, odwagę, szacunek, jasność myśli¹⁰.

Na szczególną uwagę w społeczności akademickiej zasługuje obecność wartości uniwersalnych, które zdaniem Denka (za Kocowskim) pełnią następujące funkcje:

- integrują motywacje w kierunku różnorodnej aktywności; porządkują działania zmierzające do coraz doskonalszych zachowań; a w tym: do aktywności artystycznej; aktywizują do realizacji różnorodnych form muzycznych, percepcyjnych, odtwórczych i twórczych, które przede wszystkim są wartościami estetycznymi i artystycznymi;
- są kryterium ocen i orientacji; porządkują działania i zachowania według wskazań: korzyści, szczęścia, piękna, prawdy, dobra;

- są rozstrzygające, metadecyzyjne; pozwalają nabywać studentom umiejętności decydowania o własnej osobie, swej przyszłości, losie, wyborze drogi życiowej, udowadniania własnych racji i mądrego rozwiązywania napotkanych problemów;
- pełnią funkcję socjalizacji, przez którą jednostka została włączona w społeczność akademicką, grupę muzyczną, zespół kolegów i koleżanek; rolę taką odgrywają wartości etyczne, moralne, idee społeczne oraz i takie wartości konkretne, jak: rodzina, Ojczyzna, ludzkość, wartości gratyfikacji i satysfakcji¹¹.

Współczesny student musi cechować się wielką aktywnością, przedsiębiorczością, otwartością na wszystko, co nowe, powinien być twórczy, odważny i wytrwały w pokonywaniu trudności, umiejący samodzielnie podejmować decyzje, rozsądnie zarządzać własnym czasem i osobą. Janusz Mariański podkreśla: „Wartości są pozytywnymi i podstawowymi miarami, czy raczej ideami ukierunkowującymi – poprzez normy – działania ludzkie. Są więc normą nadającą osobie ludzkiej wewnętrzną wiążącą treść”¹².

Przyjmując podział kategorii wartości zaproponowany przez Stanisława Ossowskiego, należy wyszczególnić wartości uznawane i odczuwane. Pierwsze są własnością środowiska społecznego, a równocześnie elementem norm ich postępowania, drugie należą do poszczególnych jednostek społeczeństwa, są częścią ich osobowości ukształtowanej w procesie internalizacji¹³. W takim rozumieniu wartości każdy student zapoznaje się z obowiązującymi w uczelni normami, prawami i obowiązkami studenta, np. warunkami i rygorami zaliczeń i egzaminów, możliwościami poprawy ocen negatywnych czy przysługującego mu prawa do pobierania stypendium. Poznaje też przyjęte normy zachowań artystycznych (na próbach, podczas występów, koncertów czy zajęć artystycznych), a także obowiązujące przepisy statutu uczelni, który określa (ustala prawnie) całokształt funkcjonowania jednostki (instytucji) akademickiej.

Współczesna edukacja muzyczna studentów wykracza poza tradycyjne rozumienie poznawania i uprawiania muzyki. Obecnie akademicka edukacja muzyczna jest wychowaniem studenta do czynnych działań w szeroko rozumianej kulturze muzycznej osoby ludzkiej i społeczeństwa, nacechowana jest funkcją artystyczną, estetyczną i użytkową. Toteż studenci w toku kształcenia akademickiego nabywają wiedzę i umiejętności niezbędne do działań artystycznych, edukacyjnych, kulturalnych (kulturowych) w środowisku społecznym człowieka.

W niniejszych rozważaniach przyjęłam następujące rozumienie wartości w artystycznej edukacji studentów: wartości to określony przez jednostkę (studenta) i grupę,

do której ona należy, przedmiot działań artystycznych lub idee stanowiące wzorzec postępowania i działania (estetycznego, wychowawczego, społecznego). Wzorzec ten został ukształtowany w trakcie edukacji akademickiej i socjalizacji studenta jako dążenie do osiągnięcia tych wartości, które uważa on za pożądane i celowe.

Preferowane wartości przejawiają się u studentów głównie w ich potencjale wiedzy, umiejętności, zachowaniach i uzewnętrznianych postawach.

Introcepcja wartości w działaniach studentów i ich nauczycieli

Introcepcja jest procesem złożonym, występuje jako nabywanie, przetwarzanie oraz uzewnętrznianie uznawanych lub odrzucanych przez jednostkę (studenta) wartości. Wartości w edukacji akademickiej stanowią ważną część życia studenta. Chociaż można przyjąć, że introcepcja wartości jest podstawowym zjawiskiem występującym na każdym etapie rozwoju i życia człowieka, to pobyt studenta w uczelni jest pod tym względem szczególnie, wiąże się bowiem z wieloma nowymi czynnościami, sytuacjami, jest stałym nabywaniem wartości: głównie poznawczych, artystycznych, estetycznych, moralnych, etycznych, wychowawczych, społecznych. Dla edukacji i nauk o niej elementarne znaczenie mają wartości poznawcze i uniwersalne.

Sefan Kunowski zastanawia się nad procesami przenikania i przyswajania przez jednostkę wartości, głównie wychowawczych¹⁴. Introcepcję nazywa transferem wywołującym pewną czynność, w wyniku której następuje ukształtowanie się nowego postępowania jednostki. Definiuje ją następująco: „Introcepcja wartości to całokształt dynamizowania się wartości w osobie ludzkiej, to całokształt czynności przyczyn i skutków łączący wartości z postępowaniem człowieka”¹⁵. Jakkolwiek Kunowski wskazuje na związek wartości z postępowaniem człowieka, ich introcepcję postrzega jednak jako odrębną kategorię i osobne zjawisko. Powiada: „Introcepcja wartości jest tym czynnikiem, który ostatecznie decyduje o wynikach procesu wychowawczego i wynikach edukacji”¹⁶. Przyznawanie przez osobę odpowiedniej „wagi wartościom” nazywa wartościowaniem. Uważa też, że jest ono intencjonalnym ustosunkowaniem się jednostki do obiektywnej sfery wartości, wynika z jej chęci i woli.

Aktualizacja wartości polega na introcepcji wyłącznie tych wartości, z którymi jednostka chce się utożsamić, do których chce się zbliżyć. Przez introcepcję „osobowość bierze czynny udział w świecie wartości, żyje tymi wartościami, wyznacza wartościom formę wewnętrzną, kierunek, treść jakościową i ilościową procesu wychowania”¹⁷.

Badania nad introcepcją i przenikaniem wartości w osobowość studentów i ich nauczycieli stało się przedmiotem badań publikowanych w wielotomowym wydawnictwie pt. *Wartości w muzyce*, którego każdy tom opatrzony jest podtytułem ilustrującym szczegółową treść publikacji.

Tom pierwszy jest monograficznym opracowaniem zagadnień wartości w muzyce. Stanowią je muzyka i jej wartości w rozważaniach teoretyczno-badawczych, introcepcja wartości w muzyce: kompozytor, dyrygent, zespół muzyczny, oraz aksjologia sytuacji edukacyjnych: student, nauczyciel, uczeń¹⁸. Tom drugi wspomnianego wydawnictwa ujmuje: społeczne determinanty odbioru muzyki, wartości muzyki kształtowane na poszczególnych etapach nauki studenta. Nakreślony w nim został szkic aksjologiczny ucznia będącego kandydatem na studia oraz absolwenta edukacji muzycznej. Introcepcja wartości w działaniach praktycznych studenta i nauczyciela porusza zagadnienia techniki gry na instrumencie, warsztatu dyrygenckiego oraz emisji głosu¹⁹. Tom trzeci zawiera opisy i prezentację wyników badań nad wartościami w dyskursie filozoficznym, muzykologicznym, artystyczno-wykonawczym, pedagogicznym. Przybliży znaczenie muzyki w życiu człowieka i rozwoju osobowym²⁰. Tom czwarty *Wartości w muzyce* ukazuje miejsce i znaczenie wartości muzycznych w środowisku społecznym człowieka. Dowodzi tezy, że kultura muzyczna to zbiorowy, wielowiekowy dorobek ludzkości, stale wzbogacany nowymi osiągnięciami, wytworami pracy umysłowej, artystycznej jednostek i całych społeczeństw²¹.

Pedagogiczne i artystyczne kształcenie studentów w świetle wartości

Bogaty obraz wartości, jakie niesie akademicka sztuka muzyczna, nasuwa pytania o osobę nauczyciela. Jaki powinien być współczesny nauczyciel muzyki, wychowawca estetyczny, aby sprostać wymaganiom stawianym mu przez społeczeństwo i młodych odbiorców sztuki muzycznej? Jak postępować pedagogicznie, aby czuć się spełnionym zawodowo, artystycznie i emocjonalnie? Jakie kompetencje powinien posiadać nauczyciel, aby swą działalność artystyczną i pedagogiczną mógł nazywać uprawianiem sztuki?

W świetle pytań szczegółowych pojawia się pytanie o wyznawane wartości, kulturę muzyczną studentów i prezentowane przez nich postawy wobec sztuki muzycznej. Odpowiedź nie jest jednoznaczna i prosta. Wymaga ona rozpatrzenia wielu niezbędnych cech zawodu nauczyciela muzyki, określenia priorytetowych kompetencji, przeanalizowania podstawowych zakresów powinności nauczyciela, cech osobowych oraz preferowa-

nych i uznawanych wartości. Bycie nauczycielem muzyki wiąże się z różnymi miejscami pracy i charakterem wykonywanych czynności. Miejscami tymi najczęściej są: szkoła i lekcje muzyki, zajęcia pozalekcyjne, praca w ośrodkach pozaszkolnych, takich jak: domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, środowiskowe centra kultury, współpraca z amatorskim ruchem muzycznym. Dostrzec można wiele cech wspólnych, ogólnopedagogicznych, które nauczyciel muzyki wykorzystuje w każdej pracy artystycznej. Należą do nich: właściwy dobór treści do poziomu muzycznego grupy, uwzględnianie zainteresowań artystycznych uczniów, sprawne posługiwanie się grą na instrumentach oraz własnym głosem, respektowanie podstawowych zasad organizacyjnych podczas zajęć, troska o własny autorytet i szacunek, życzliwa komunikacja z zespołem, troska o bazę materialną; instrumentarium, przybory i pomieszczenia do zajęć, umiejętne upowszechnianie i dokumentowanie dokonań artystycznych.

Wychowanie muzyczne studentów na przyszłych nauczycieli jest rozumiane jako proces kształcenia i wychowania osoby przez kontakt z muzyką, formujący postawę wobec muzyki, zainteresowania muzyczne, aktywność muzyczną, rozwój zdolności, uczestnictwo w życiu muzycznym, wpływa korzystnie na ogólny rozwój intelektualny, emocjonalny i osobowościowy.

Wychowanie muzyczne studentów to permanentne stwarzanie sytuacji aksjologicznych, to wieloletni proces organizowania doświadczeń muzycznych ukierunkowanych na rozwijanie wiedzy, percepcji muzyki, wykonawstwa muzycznego, twórczości jednostki w zakresie niezbędnym dla właściwego rozwoju osobowości, wyzwiania jej ekspresji i funkcjonowania jednostki (grupy) w kulturze społeczeństwa. W kontekście tak rozumianego kształcenia muzycznego studentów Andrzej Pytlak wyodrębnia następujące kategorie wartości.

1. Wartości inherentne, czyli stanowiące wartość same w sobie i ważne ze względu na treści przedmiotu nauczanego na studiach. Zakres materiału dydaktycznego przedmiotów muzycznych umożliwia bowiem studentom przyswojenie dorobku kulturowego w tej dziedzinie sztuki, włącza ich do problematyki ludzkich dziejów i spraw, rozszerza horyzonty kultury osobistej, pogłębia i pomnaża kontakty ze światem i innymi ludźmi.
2. Wartości instrumentalne służą konstytuowaniu się innych wartości, które są potrzebne do rozwoju osobowego studenta. Ten ogólnorozwojowy wpływ muzyki dotyczy między innymi: aspektów zdrowotnych, różnorodnych przeżyć, które są źródłem wielu satysfakcji ułatwiających poznanie siebie, kształtują motywację do osiągnięć i samokontroli, tworzą więzi interperso-

nalne, uczą poczucia porządku, wyrabiają krytyczne i twórcze myślenie.

3. Wartości formalne, czyli ogólnie ważne dla istnienia i rozwoju kultury muzycznej (cywilizacji) danego społeczeństwa, które stopniowo wspomagają rozwój muzyki i innych dziedzin nauki i techniki, w których muzyka ma swój ważny udział²².

Wartości muzyki ukryte są głównie w celach nauczania i wychowania, treściach nauczania, formach realizacji oraz metodach pracy nauczyciela akademickiego ze studentem. Charakterystyczne jest, że realizowane są one łącznie i stanowią bogactwo wyposażenia aksjologicznego tej dyscypliny.

Wychowanie muzyczne jako proces edukacyjny spójnie integruje się z innymi dziedzinami sztuki i jest formą edukacji poliestetycznej²³. Muzyka najczęściej integruje się ze sztukami plastycznymi, literaturą, historią, filmem, teatrem i tańcem. Ważną zaletą zintegrowanej edukacji muzycznej jest holistyczne ujęcie sztuki, szeroko rozumianej kultury artystycznej oraz roli człowieka w jej tworzeniu.

Myśl ta daje podstawę do pogłębionej refleksji nad przeszłą i współczesną edukacją muzyczną oraz skłania do poszukiwania czynników korzystnie wpływających na zwiększenie efektów kształcenia artystycznego i kulturalnego studentów.

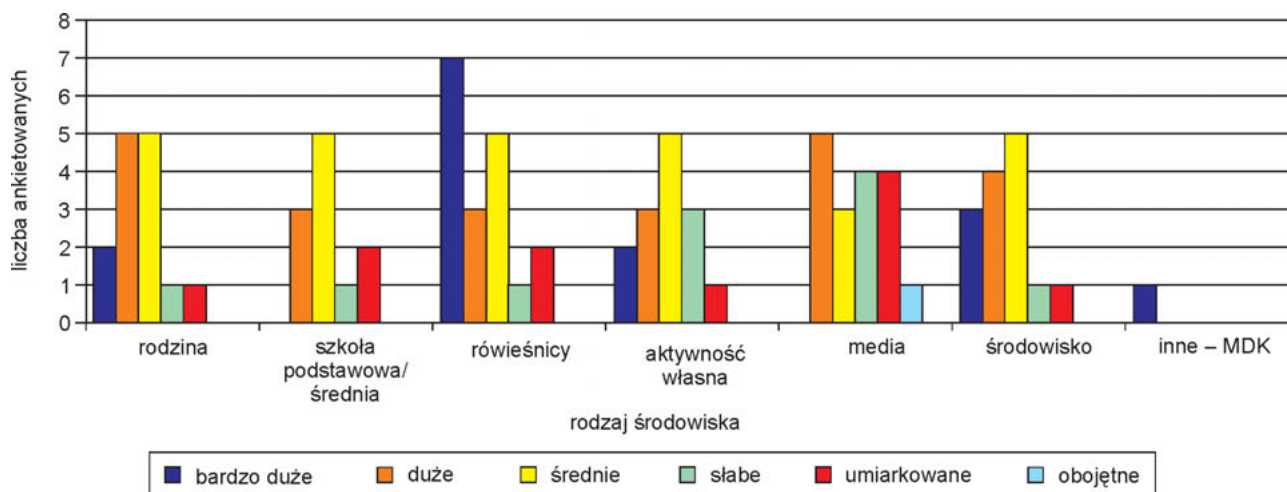
Doniesienie z badań własnych

Wśród studentów czwartego roku edukacji muzycznej Uniwersytetu Śląskiego w Cieszynie w 2012 roku przeprowadzono badania sondażowe nad zasobami ich kultury muzycznej. Celem badań było określenie cech kultury muzycznej studentów ukształtowanej pod wpływem środowiska akademickiego, procesów kształcenia, pracy samokształceniowej oraz własnej aktywności. Respondenci udzielali odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu *Skali postaw kultury muzycznej*. Próbę badawczą stanowiło 14 respondentów, gdyż tylu studentów kształciło się na danym roku. Spośród 23 pytań zaprezentuję wybrane odpowiedzi w tabelach (1–7) oraz na wykresach (1–7). W badaniach studenci prezentowali uznawane i preferowane wartości. Przyjęto następujące stopnie przychylności: bardzo duży – 5 pkt., duży – 4 pkt., słaby – 2 pkt., sporadyczny – 1 pkt., obojętny 0 pkt., negatywny – -1 pkt.

Badani wskazali, że największy wpływ (*bardzo duży* i *duży*) na zasoby ich kultury muzycznej miała szkoła muzyczna i aktywność własna. W dalszej kolejności wymieniano rodzinę oraz media – wpływ *średni*. Jeden respondent wskazał na *bardzo duży* wpływ domu kultury. Stosunkowo niską punktację uzyskała szkoła podstawowa, a przecież jej rola w kształtowaniu kultury muzycznej uczniów powinna być znacząca (tabela i wykres 1).

Tabela 1
Udział środowiska w kształtowaniu się kultury muzycznej badanych studentów (N = 14)

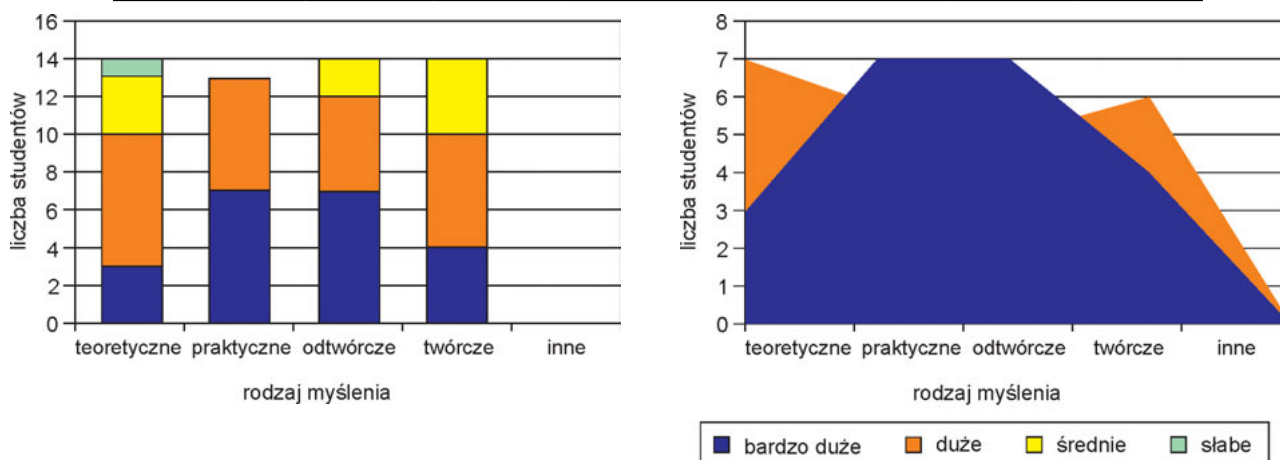
Kryteria	Bardzo duży	Duży	Średni	Słaby	Umiarkowany (bardzo słaby)	Obojętny	Negatywny
Rodzina	2	5	5	1	1	0	0
Szkoła podst./śr.	0	3	5	3	2	1	0
Szkoła muz.	9	3	1	0	0	1	0
Rówieśnicy	2	3	5	3	1	0	0
Aktywność własna	9	4	0	0	1	0	0
Media	0	5	3	4	1	1	0
Środowisko lokalne	3	4	5	1	1	0	0
Inne – MDK	1	0	0	0	0	0	0

Wykres 1. Udział środowiska w kształtowaniu się kultury muzycznej badanych studentów

Tabela 2
Wpływ edukacji akademickiej na poziom wiedzy studenta

Formy pracy	Bardzo duży	Duży	Średni	Słaby	Umiarkowany (bardzo słaby)	Obojętny	Negatywny
Teoretyczne	3	7	3	1	0	0	0
Praktyczne	7	6	0	1	0	0	0
Odtwórcze	7	5	2	0	0	0	0
Twórcze	4	6	4	0	0	0	0
Inne	0	0	0	0	0	0	0

Wykres 2. Wpływ edukacji akademickiej na poziom wiedzy studenta

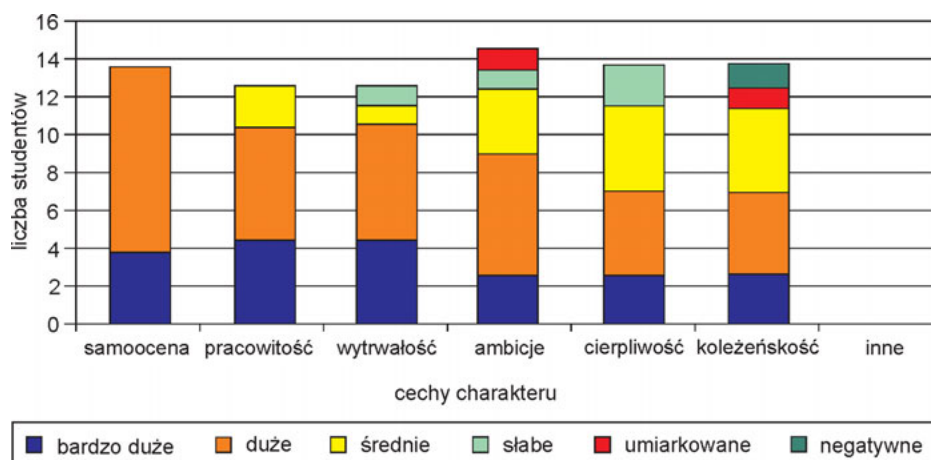
Studenci wskazali, że uczelnia lansuje działania praktyczne i odtwórcze w stopniu *bardzo dużym* oraz działania teoretyczne w stopniu *dużym*. Ocena poziomu wykształcenia zdobytego w czasie studiów jest zadawalająca. Wysoko zostały ocenione działania twórcze (patrz: tabela i wykres 2).

Z danych przedstawionych w tabeli 3 wynika, że na pracowitość i wytrwałość wskazano po 5 razy, na samoocenę w stopniu *dużym* aż 10 razy. Zastanawiające jest wskazanie *negatywne* na cechę koleżeńskości. Być może, respondent nie doświadczył pozytywnych odczuć w kontaktach z grupą.

Tabela 3

Udział cech charakteru badanych w kształtowaniu się kultury muzycznej

Kryteria	Bardzo duży	Duży	Średni	Słaby	Umiarkowany (bardzo słaby)	Obojętny	Negatywny
Pracowitość	5	6	2	1	0	0	0
Wytrwałość	5	6	1	1	1	0	0
Ambicje	3	7	3	1	0	0	0
Cierpliwość	3	5	4	2	0	0	0
Koleżeństwo	3	5	4	0	1	0	1
Inne	0	0	0	0	0	0	0

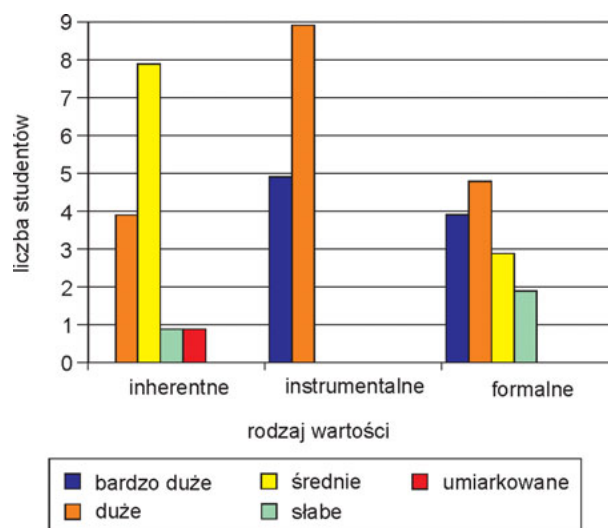

Wykres 3. Udział cech charakteru badanych w kształtowaniu się kultury muzycznej

Tabela 4

Hierarchia wartości uznawanych i preferowanych przez studentów

Wartości w muzyce	Bardzo duże	Duże	Średnie	Słabe	Umiarkowane (bardzo słabe)	Obojętne	Negatywne
Inherentne	0	4	8	1	1	0	0
Instrumentalne	5	9	0	0	0	0	0
Formalne	4	5	3	2	0	0	0

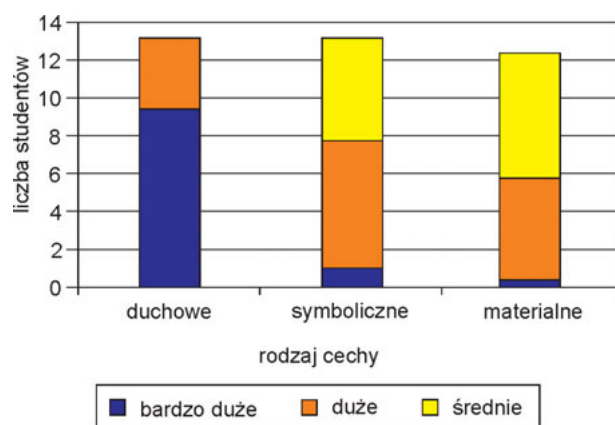

Wykres 4. Hierarchia wartości uznawanych i preferowanych przez studentów

Tabela 5

Stopień obecności wartości duchowych, symbolicznych i materialnych w nabywaniu kultury muzycznej przez studentów

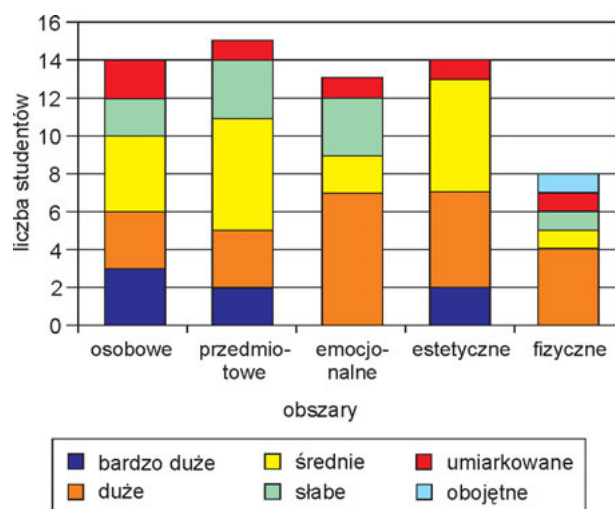
Wartości	Bardzo duży	Duży	Średni	Słaby	Umiarkowany (bardzo słaby)	Obojętny	Negatywny
Duchowe	10	4	0	0	0	0	0
Symboliczne	2	7	5	0	0	0	0
Materialne	1	6	6	0	1	0	0

Wykres 5. Stopień obecności wartości duchowych, symbolicznych i materialnych w nabywaniu kultury muzycznej przez studentów

Tabela 6
Samoocena studentów względem prezentowanych cech osobowych oraz kompetencji „bycia dobrym muzykiem”

Cechy	Bardzo duże	Duże	Średnie	Słabe	Umiarkowane (bardzo słabe)	Obojętne	Negatywne
Osobowe	3	3	4	2	2	0	0
Przedmiotowe	2	3	6	2	1	0	0
Emocjonalne	0	7	2	3	2	0	0
Estetyczne	2	5	6	0	1	0	0
Fizyczne	0	4	1	1	7	1	0

Wykres 6. Samoocena studentów względem prezentowanych cech osobowych oraz kompetencji bycia dobrym muzykiem

W opinii badanych, najważniejsze z wartości muzycznych są wartości instrumentalne (14 wskazań: *bardzo duże* i *duże*). Wartości inherentne określono jako *duże* i *średnie*. Ważne miejsce badani przyznali wartościom formalnym, ale ich hierarchia jest rozłożona od wskazań: *bardzo duże* po *słabe* (tabela 4).

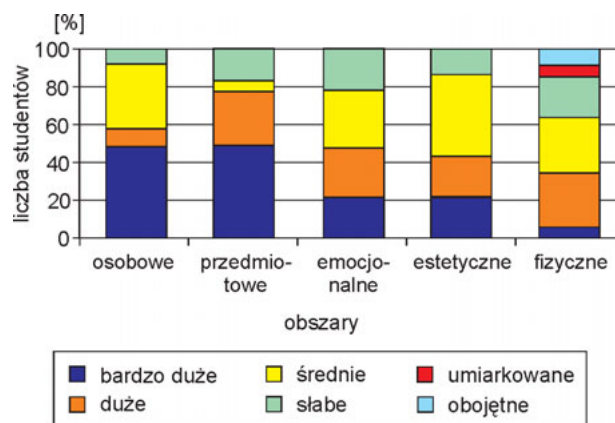
Uzyskane wyniki dowodzą, że wśród studentów preferowane są wartości duchowe: 10 wskazań jako *bardzo duże* i 4 – jako *duże*. Wartości symboliczne uzyskały 2 wskazania jako *bardzo duże*, 7 – jako *duże*, a 5 respondentów uznało je za *słabe*. Studenci nie przywiązują zbyt dużej wagi do potrzeb materialnych. Wartości materialne są w ich życiu istotne, ale nie najważniejsze. Można na tej podstawie sądzić, że badani

finansowani są jeszcze przez rodziców i nie odczuwają szczególnie trudności finansowych (tabela 5).

Wyniki skali (tabela 6) dowodzą wielkiej różnorodności wagi wskazań. Odpowiedzi mieszczą się między wskazaniami *bardzo duże* a *obojętne*. Bycie dobrym muzykiem wymaga od nich jeszcze wiele pracy i troski o ukształtowanie własnej osoby. Przed studentami jest jeszcze jeden rok edukacji akademickiej. Można przypuszczać, że uzupełnią w tym czasie własne niedoskonałości i braki.

Samoocena studentów względem prezentowanych cech osobowych i postawy bycia dobrym nauczycielem, pedagogiem

Wartości	Bardzo duże	Duże	Średnie	Słabe	Umiarkowane (bardzo słabe)	Obojętne	Negatywne
Osobowe	4	4	5	1	0	0	0
Edukacyjne	4	7	1	2	0	0	0
Emocjonalne	3	4	4	3	0	0	0
Estetyczne	3	3	6	2	0	0	0
Fizyczne	1	4	4	3	1	1	0

Wykres 7. Samoocena studentów względem prezentowanych cech osobowych i postawy bycia dobrym nauczycielem, pedagogiem

Waga cech wskazanych przez studentów rozkłada się podobnie jak w poprzednim pytaniu (tabela 7). Należy pozytywnie ocenić wnikliwość i obiektywizm badanych względem prezentowanych kompetencji i cech osobowych przyszłego nauczyciela. Studenci mają świadomość, że „bycie dobrym nauczycielem, pedagogiem” jest sztuką i wymaga dogłębnego wykształcenia i właściwej postawy.

Podsumowując rozważania nad kulturą muzyczną badanych studentów, należy podkreślić, że wartości są wszechobecne w ich życiu, wyznaczają im bowiem cele życiowe, pasje, dążenia, kształtują pozytywne postawy wobec powierzonych im w czasie studiów zadań, form samokształcenia i preferencji zawodowo-artystycznych.

- ¹ K. DENEK: *Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy. Nauka i edukacja w Uniwersytecie XXI wieku*. Poznań 2011, s. 81. Zob. J. UCHYŁA-ZROSKI: *Aksjologia w kształceniu studentów kierunków artystycznych*. W: *Edukacja jutra: rola nauczyciela w edukacji szkolnej*. Red. K. DENEK, A. KAMIŃSKA, P. OLEŚNIEWICZ. T. 1–4. Zakopane 2013, s. 277–279.
- ² K. DENEK: *Edukacja oparta o wartości*. W: *Wartości w muzyce. Wartości kształcące i kształtowane u studentów toku edukacji szkoły wyższej*. T. 2. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2009, s. 139–159.
- ³ B. DYMARA, M. ŁOPATKOWA, M.Z. PULINOWA, A. MURZYN: *Dziecko w świecie wartości*. Cz. 2. Kraków 2003, s. 104.
- ⁴ J. HOMPLEWICZ: *Etyka pedagogiczna*. Rzeszów 1996, s. 142.
- ⁵ Zob. *Wartości w muzyce. Wartości kształcące i kształtowane u studentów toku edukacji szkoły wyższej*. T. 2. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2009.
- ⁶ K. DENEK, U. MOSZCZYŃSKA, W. MOSZCZYŃSKI, C.S. MICHAŁOWSKI: *Dziecko w świecie wartości*. Cz. 1. Kraków 2003.

- ⁷ W. PASTERNAK: *Rozjaśnić egzystencję. O dylematach i rozdrożach edukacji*. Poznań 2001. W: K. DENEK: *Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy...*, s. 85.
- ⁸ S. KUNOWSKI: *Wartości w procesie wychowania*. Kraków 2003; J. PÓŁTURZYCKI: *Dydaktyka dla nauczycieli*. Toruń 1997.
- ⁹ M. GOŁASZEWSKA: *Istota i istnienie wartości*. Warszawa 1990, s. 45.
- ¹⁰ U. MOSZCZYŃSKA, W. MOSZCZYŃSKI: *Aksjologiczne barwy dziecięcego świata*. W: K. DENEK, U. MOSZCZYŃSKA, W. MOSZCZYŃSKI, C.S. MICHAŁOWSKI: *Dziecko w świecie wartości*. Cz. 1. Kraków 2003, s. 57–59. Zob. U. SWADZBA: *Wartości pracy, rodziny, religii – ciągłość i zmiana. Socjologiczne studium społeczności śląskich*. Katowice 2012.
- ¹¹ K. DENEK: *Uniwersytet w perspektywie społeczeństwa wiedzy...*, s. 77.
- ¹² J. MARIAŃSKI: *Socjologia moralności*. Lublin 2006, s. 350.
- ¹³ S. OSSOWSKI: *Z zagadnień psychologii społecznej*. Warszawa 1967. Zob. M. SOBOCKI: *Teoria wychowania w zarysie*. Kraków 2009.
- ¹⁴ S. KUNOWSKI: *Wartości w procesie wychowania...*
- ¹⁵ Ibidem, s. 47.
- ¹⁶ Ibidem, s. 43.
- ¹⁷ Ibidem, s. 60.
- ¹⁸ *Wartości w muzyce. Studium monograficzne*. T. 1. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2008.
- ¹⁹ *Wartości w muzyce. Wartości kształcące i kształtowane u studentów toku edukacji szkoły wyższej*. T. 2...
- ²⁰ *Wartości w muzyce. Metodologiczne podstawy badań nad wartościami w muzyce*. T. 3. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2010.
- ²¹ *Wartości w muzyce. Muzyka w środowisku społecznym*. T. 4. Red. J. UCHYŁA-ZROSKI. Katowice 2012.
- ²² A. PYTLAK: *Podstawy wychowania muzycznego*. Warszawa 1977.
- ²³ J. UCHYŁA-ZROSKI: *Promuzyczne zachowania młodzieży w okresie dorastania i ich uwarunkowania*. Katowice 1999.

Values in music Obviousness or searching actions?

Summary

The author considers the role of values in an academic education of the music education students. Basing on an accepted typology of values, the author examined the basic knowledge of students when it comes to selected features of the music culture. The results obtained were analysed in a qualitative and quantitative way. The author proved a thesis that values constitute the basis of an academic education and are indispensable when educating future aesthetic educators.

Keywords: values, academic education, attitude, music teacher

Hodnoty v hudbě Samozřejmost nebo činnosti hledání?

Shrnutí

Autorka se ve článku zamýšlí nad významem hodnoty v akademickém vzdělávání studentů hudebního vzdělání. Na základě přijaté typologie hodnoty prozkoumala postoje studentů v oblasti prezentovaných vybraných charakterů hudební kultury. Získané výsledky podrobila množstevní a kvalitativní analýze. Autorka prokázala tezi, že hodnoty představují základ akademického vzdělání a jsou nezbytné při vzdělávání budoucích estetických vychovatelů.

Klíčová slova: hodnoty, akademické vzdělávání, postoj, učitel hudby